

דבר מנהל האגף המקצועי אלי אהרון

חברים יקרים,

בעצם ימים אלו הארגונים החקלאיים מקיימים מאבק, שבא לידי ביטוי בסדרה של הפגנות בצמתים ובמשרד החקלאות, ועוד היד נטויה להמשך המאבק, עד לביטולן של הגזירות שמטילה הממשלה על החקלאים בישראל. בחלק מן הגזירות אף לא ניתן להבין מהו הרווח שהמדינה מצפה לקבל מהן, שהרי יוקר המחיה לא באמת נגרם בגלל החקלאים. כידוע לכולם, ולצערנו, מחירי התוצרת החקלאית אינם נקבעים על-ידי החקלאים אלא על-ידי רשתות השיווק, המשמשות גם כסיטונאיות וגם כקמעונאיות. כסיטונאיות, הרשתות מצד אחד קובעות את הסכומים אותם תשלם לחקלאי, ולעיתים סכומים אלו הינם מתחת לעלויות הייצור, ומצד שני, כקמעונאיות, הן קובעות גם את המחיר לעקרת הבית. יש לציין את העובדה כי גם במוצרים המפוקחים, החקלאים אינם קובעים דבר, והמדינה היא זו שקובעת את מחירי התוצרת. אם כך הדבר, נשאלת השאלה: האם קובעי המדיניות ומקבלי החלטות אינם מודעים לעובדות אלו? התשובה לכך הינה חד-משמעית: יודעים בהחלט. ובכן, השאלה שנותרת ללא מענה הינה: אם כך, מדוע הם בכל זאת מקבלים החלטות, שמשמעותן חיסול החקלאות בישראל? התשובה לכך הינה, יתכן, שזו אכן המטרה שהם הציבו לעצמם. כנראה שחלפו להם הימים שהממשלות לדורותיהן הבינו שהחקלאות היא ערך, שבא לידי ביטוי בשימור הקרקעות, בשמירה על גבולות המדינה וביצירת עצמאות בהספקת מזון לתושבי מדינת ישראל. לממשלת ישראל אין, כנראה, בעיה עם כך שנהיה תלויים בהספקת מזון מגורמים חיצוניים, שכבר כיום מטילים עלינו חרם בתחומים שונים, מסיבות פוליטיות. אז אולי, במקרה הטוב, הממשלה עושה מעשי "חלם" ואינה ערה למשמעויות מרחיקות הלכת של מעשיה על החקלאים והחקלאות, וכתוצאה מכך על כלל הציבור בישראל. במקרה זה נשאלת השאלה: מדוע היא מעסיקה כלכלנים בורים ועמי ארצות, שאינם שווים את השכר המשולם להם? המשך בעמוד הבא

דבר היו"ר

בני שמולביץ, יו"ר ההנהלה, הארגון לחקלאות ביולוגית-אורגנית

קוראים יקרים,

הירתמות משותפת: ביטאון נוסף יוצא לדרך, ובו המדורים הקבועים, שבמסגרתם אנו משתדלים להביא את מירב המידע לחברים. החקלאות האורגנית מהווה לא רק אתגר ופרנסה, אלא תפיסת עולם ואורח חיים שונים, האמורים להניב איכות חיים טובה לעוסקים בה ולצרכנים הנהנים מפירותיה. הארגון לחקלאות אורגנית רכש לעצמו מוניטין רב בתחום הקידום, הפיתוח ואמינות התוצרת. עמל של שנים רבות הנחיל לתוצרת האורגנית הישראלית מוניטין רב. סוד הצלחתנו בהליכה משותפת של כל הגורמים עם הארגון, כאשר מטרת כולם היא העניין האורגני. אני פונה אל כל העוסקים בתחום האורגני, ובראשם החקלאים, בבקשה להמשיך ולנוע ביחד ולהירתם למען קידום הנושא האורגני תוך שמירה על:

אמינות - איכות - שקיפות

סימנים לשיפור: עבודת הצוותים בארגון מתחילה לשאת פרי, הן בהתרחבות המשפחה האורגנית, בסיוע החברים ש"חוזרים הביתה" אל הארגון והן, ובעיקר, בנוכחות שלנו בשטח. בראש כולם צוות ההדרכה, שממשיך "לחתוך" את הארץ לאורכה ולרוחבה ולעשות מאמץ להגיע לכל מגדל.

אנו ממשיכים:

- ליידיע את החברים הפעילים, וגם את החברים שעזבו בשלוש השנים האחרונות, על פעילויות הארגון.
- לעשות מאמץ במציאת אופציות לגידולים נוספים, כדי להעשיר את מחזור הגידולים.
- לעשות מאמץ להגיע לשר החקלאות (בינתיים ללא הצלחה). עושים ככל שבידינו כדי לעורר את מקבלי החלטות וקובעי המדיניות ולהסביר להם שלחקלאי אורגני מגיעה הדרכה לא פחות מאשר לחקלאי רגיל.

וכל זאת על רקע מאבק החקלאים כנגד גזרות הממשלה, ואין ספק שגם אנחנו במאבק הזה.

ועדת המינויים: הוועדה ממשיכה לעבוד בימים אלו ומחפשת מועמד נוסף לוועדת ביקורת. בקרוב תתחיל הוועדה גם להכין את מועצת הארגון, לקראת אסיפת המגדלים בסוף השנה. חברים, אשר מוכנים להיות חלק מקבוצת החברים המובילה את הארגון, מוזמנים להציע את עצמם לאופיר בשור, מרכז הוועדה, או דרך יפה.

סיכום שנה: שנה לא קלה עברה עלינו, היא הפכה למאבק הישרדות. בזכות רוח הלחימה וההקרבה שלכם - שרדנו את השנה החולפת, ואני תקווה שאנו בפתחה של תקופה חדשה וטובה.

ברצוני לנצל את ההזדמנות ואאחז אכפ באופן אישי: נצלו את הפולאגים המבוקש, למרוץ אל הקיים בחיבה ובאדיבה, ותצרכו את הארץ אטובה, בלנה טובה ומתוקה, לנה אולר וצ'יפיי, לנה לאיפה, מחילה ובקלת מלאכה. ובקב"ה ייח ביכר בלחמתנו ופניסה טובה ואוסקים בתמוח באורגן.

תוכן עניינים

1	דבר היו"ר	4	קורס "יסודות החקלאות האורגנית" הכנס האורגני וביתן הארגון בתערוכת "פרש אגרו-משוב"
2	דבר מנהל האגף המקצועי	5	העובדות שגרמו לי לפקפק בצורך להשתמש בחומרים כימיים בחקלאות
3	משק לדוגמא: קיבוץ בית הערבה	6	מרוי לוי
		7	רשמי סיור בחקלאות האורגנית
		8	מעילות בענפים האורגניים
			מתכון לחג

"אורגני שלי" - פרסום הארגון לחקלאות ביולוגית אורגנית

רח' היסמין 1 רמת אפעל 52960

טלפון: 03-7361097/8 פקס: 03-7361103

מערכת: בני שמולביץ, אלי אהרון מזכירת מערכת: יפה אלפי-טל

דוא"ל: iboaa_m@netvision.net.il אתר הארגון: www.organic-israel.org.il

העובדות שגרמו לי לפקפק בצורך להשתמש בחומרים כימיים בחקלאות

מריו לוי

במהלך פעילותי בקיבוץ שדה אליהו וכן בעקבות מעורבותי במערך ההדרכה של משרד החקלאות ובמו"פים השונים, נבחנו על-ידינו דרכים שונות לשיפור התוצאות הכלכליות בפעילות החקלאית.

בבחינת התשומות החקלאיות, הגענו למסקנה כי ככל שאנו משתמשים יותר בחומרי הדברה ובדשנים כימיים, אנו מייצרים מצב בו הכמויות והמינונים הנדרשים גדלים משנה לשנה, ובהתאם גם עלותן של תשומות אלו. התוצאות המעשיות שנתקבלו בחלקות הגידול היו אמנם חיוביות, אך לטווח קצר בלבד.

ושוב... עובדה זו דרשה מאתנו הגדלת מינונים, במטרה לקבל את אותן התוצאות... וחוזר חלילה. דוגמאות לכך:

1. נמטוזות בגזר - התברר לנו כי בחלקות בהן הפכו את הקרקע בעזרת מחרשה נתגלו נמטוזות בקרקע, ולעומת זאת בעיבוד עם משחזת, ללא הפיכה, היו הקרקעות נקיות, ועל כן לא היה צורך להשתמש בברומידים.
 2. במהלך השנים נתקלנו בבעיות של הפסקת יעילותם של חומרי הדברה, בגלל פיתוח עמידות מצד המזיקים, שהצריכה הגדלה של מינונים או לחילופין ייצור חומרי הדברה חזקים ומסוכנים יותר, שעלותם הייתה גבוהה יותר, כגון: חומרים להדברת אקרית אדומה בחצילים ועוד.
 3. שימוש בקוטלי עשבים, שהסבו נזק אדיר לגידולים קיימים ולגידולים עתידיים, וזאת מעבר לעלותם הגבוהה.
 4. התברר כי חיפוי קרקע טבעי (תבן) מונע כניסת פרודניה.
 5. בביקורי בבית אריזה בדרום טקסס, גיליתי שניתן לחטא לפלל באמצעות טכניקה של חימום/קירור מים, ללא צורך בשימוש בחומרי חיטוי.
 6. ניסוי של שימוש בשיטה תרמית כנגד עלקת, בשנות ה-60, הוכיח את יעילותו.
- ניתן להביא דוגמאות רבות נוספות, בהן ניתן להשתמש באמצעים אורגניים טבעיים כנגד מחלות ומזיקים. עובדות אלו התווספו למחשבותיי על עולם הטבע ועל ההתנהגות האקולוגית, המשמרת את הקרקע, מייעלת את הגידולים וחוסכת כסף רב. עובדות אלו העלו בי פקפוק וספק רב לגבי הצורך והתועלת בשימוש בחומרים כימיים.
- ככל שהתרבו הדוגמאות, כך אמונותי בחקלאות האורגנית הלכה וגברה בהתמדה וכמובן הביאה אותי לרצון לקדם אותה ולהפיץ אותה בקרב החקלאים בישראל.

לנו נראה שלא כך הדבר, ובהחלט הממשלה מודעת למעשיה. כפחזן התוקף מאחורי גבו של היריב, כך עושה גם ממשלת ישראל: כאשר היא מבינה שבהחלטותיה אין היגיון ושאינן סיכוי שהם יעמדו במבחן של דיון ענייני, היא מבצעת את הגזירות במסגרת תקנות או במסגרת חוק ההסדרים.

במסגרת תקנות, הממשלה מטילה על החקלאים, מעסיקי העובדים הזרים, מיסים, היטלים ואגרות בסכומים בלתי אפשריים, שאינם קיימים בתקנות ההעסקה של עובדים ישראליים. הממשלה עושה זאת על אף שהיא מצהירה על רצונה להשוות את שכר העובדים הזרים לשכר העובדים הישראליים. כמו-כן המדינה מונעת מהחקלאים את האפשרות להפחית את עלות הדיור הריאלית שהחקלאי מספק לעובדים ומעמידה את סכום ההפחתה על ממוצע ארצי מגוון של כ-200 ש"ח.

במסגרת חוק ההסדרים, הממשלה דורשת לבטל את כל ההגנות על תוצרת ישראלית, מפני תוצרת מיובאת. התוצאה שתתקבל במקרה זה הינה ברורה, מצד אחד תפסיד המדינה הכנסות מהפחתת המכסים ומצד שני המחיר לצרכן לא בהכרח יפחת, וזאת בגלל העלויות הכרוכות ביבוא התוצרת. במידה שבכל זאת עלות היבוא תהיה נמוכה, וראינו שלא כך הדבר ביבוא לצורך השמיטה, אז אל דאגה, זה לא יבוא לביטוי במחיר לצרכן אלא ישולשל לכיסי הטייקונים ברשתות השיווק.

לאור כל האמור, לנו לא השאירו ברירה אלא להמשיך ולהיאבק על עתידנו ועל עתידה של החקלאות הישראלית כנגד כוונות הזדון של ממשלת ישראל ופקידיה.

ומאכן נעבור לסקירת הפעילות השוטפת של הארגון האורגני שבועות האחרונים:

בחודש יולי סיימנו בהצלחה עוד קורס ביסודות החקלאות האורגנית. בקורס השתתפו 27 חניכים, שבשיחת הסיכום הביעו את שביעות רצונם מהארגון של הקורס, מהתכנים ומהמרצים. הארגון שוקד כיום על הכנת קורס אורגני למתקדמים, שיתקיים אחת לשנה ויכלול תכני עומק בתחומים שונים.

במהלך ימים אלו אנו מקיימים דיונים עם אנשי קק"ל, מתוך כוונה שהקרן הקיימת לישראל תהיה חלק מהארגון לחקלאות אורגנית ותהיה חברה בו. יהיה זה לכבודנו ולכבודה של קק"ל שאכן ייווצר החיבור, שבסופו של דבר יהיו כה טבעי.

חיבור נוסף, שאנו מתכוונים לבצע, נוגע לתעשייה, וזאת מתוך כוונה לייצר חיבורים בין החקלאים לבין התעשייה, כך שנוכל להגביר ייצור פירות וירקות כחומר גלם עבור תעשיות המזון.

בנוגע לשוק המקומי, אנו ממשיכים להיפגש עם אנשי מקצוע בנושאים הקשורים לשיווק תוצרת אורגנית ולהחדרת המודעות לצריכה אורגנית בקרב הציבור הרחב. בכוונתנו להעביר לכל המגדלים את המידע שיצטבר, כולל דרישה ממשרד החקלאות לבצע מחקר צרכנים בנוגע לצרכים ולציפיות שסייעו בידי החקלאים לכוון את עצמם לצרכים אלו, ובכך להגדיל את נפח הייצור.

בנוסף לכך, נדרשת כיום התארגנות חקלאים בנושא שיווק תוצרת, ליצירת כוח שיווקי שיאפשר לחקלאי שליטה טובה יותר על מהלך שיווק תוצרתו ולצמצום תלותו ברשתות ובמשווקים השונים. משרד החקלאות מצדו מעודד התארגנויות כאלו ואף מסייע להם במענקים. אנו נעביר את המידע הנחוץ למעוניינים, במסגרת פניות ישירות אלינו ובמסגרת מפגשי מגדלים שאנו מקיימים.

מה שנשאר זה לאחל לכולנו, לקראת חגי תשרי, שהשנה העברית החדשה הבאה עלינו לטובה, אך תהיה טובה מקודמתה. חגים שמחים לכולם.

משק לדוגמא

המשק האורגני בקיבוץ בית הערבה

"אני זוכר את בית הערבה, פיסת מדבר צרובה בארץ חרבה".

"עץ ירוק בארץ חרבה, איך נשכח את בית הערבה".

(מלים: חיים חפר ועמוס קינן; לחן: שמוליק קראוס;

הביצוע הפופולרי: אריק אינשטיין)

איציק כהן, מדריך ירקות בבתי צמיחה אורגניים

הידעת?

בית הערבה הוא קיבוץ בצפון ים המלח, ליד יריחו, המשתייך למועצה האזורית מגילות ים המלח. היישוב נקרא על-שם העיר המקראית בית הערבה, ששכנה באזור זה.

בית הערבה הוקם לראשונה כקיבוץ ב-1939 על-ידי חלוצי תנועת הנוער "המחנות העולים" של הקיבוץ המאוחד. תחילה נשלח כוח חלוץ של ארבעה חברי המחנות העולים, שהחל לעבוד במפעל הצפוני של "חברת אשלג ארץ-ישראלית". בינואר 1939, נשלח למקום משה אייזיקוביץ מרמת רחל והתיישב לבדו עם כלב בצריף עזוב בשטח המפעל, כדי להתחיל בניסיונות בשטיפת אדמה. בהדרגה גדלה ההיאחזות, עד שבסוף דצמבר כבר שהו במקום הזמני כ-30 חברים. בשלב זה כבר היו באתר הקבע מגדל מים, מספר אוהלים והתחלה של מבנים.

היישוב הוקם באופן בלתי חוקי, בניגוד להוראות הספר הלבן וללא היתר של שלטונות המנדט הבריטי, והוצג לשלטונות הבריטיים כשכונת מגורים של פועלי המפעל. הפעילות החקלאית במקום הוצגה כנדרשת לצורך הספקה של מזון טרי לעובדי מפעל האשלג.

הקרקע המלוחה הוכשרה במשך שנים על-ידי שטיפה, וגדלו בה עצים, בנות וירקות - בעיקר עגבניות, וכן הוקמו במקום מספר בריכות דגים. הגידולים בבית הערבה הצליחו מעל למצופה והשיגו תנובה גבוהה מהמקובל. הקיבוץ שימש מחנה הכשרה ואימונים עבור פלוגות של הפלמ"ח, בגלל ריחוקו היחסי.

ב-20 במאי בשנת 1948, בעקבות הכרזת מדינת ישראל ופרוץ מלחמת השחרור, פונה הקיבוץ בפקודה. משפחות החברים פונו לקיבוץ שפיים, לאחר כן התפלגו לשתי קבוצות, ובשנת 1949 ייסדו שני קיבוצים בגליל המערבי: גשר הזיו וכברי.

לאחר מלחמת ששת הימים, ב-17 ביוני 1967, הגיעו יוצאי בית הערבה מקיבוץ כברי לביקור באתר היישוב, אך רק מספר עצים וחלוקי בטון שרדו מבית הערבה המקורי. האזור, שעליו הוקם בית הערבה, הוכלל בשטח ביטחוני מפורז מעבר לגדר הביטחון, והיישוב לא הוקם מחדש. בסוכות תשמ"א, שנת 1980, הוקמה ההיאחזות נח"ל בשם "בית הערבה" על-ידי תנועת הנוער העובד והלומד, סמוך למנזר דיר חג'לה, כ-5 ק"מ מערבית למקום שבו ישב בעבר הקיבוץ, ובשנת 1986 אוזרחה ההיאחזות.

בשנת 2000 עבר קיבוץ בית הערבה המחודש לנקודת הקבע שלו,

מערבית לכביש עוקף יריחו. היישוב מונה כיום כ-40 משפחות. הקיבוץ מתפרנס בעיקר מחקלאות. מגדלים תמרים - מג'הול, דקל-נור ובהרי, ומתמחים בגידול פלפל ועגבניות צ'רי בחקלאות אורגנית.

הגידול האורגני בבית הערבה

בעשור האחרון מנהל את גידולי הירקות האורגניים בבית הערבה **תומר עוזרי**.

ילדותו של תומר עברה בהרצליה, והוא לקח חלק בתנועת הנוער העובד. הגרעין שבו היה חבר היה מיועד להגיע להיאחזות בית הערבה, וכך זכה להגיע לשם לביקורים יחד עם חבריו לגרעין והשתתף בעבודות המקום. בשנת 1986 אוזרחה ההיאחזות בשעה טובה ומוצלחת. חלק מהחברים נשאר שנה-שנתיים וחלק החליט לראות בו בית ותקע יתד... תומר התגייס ב-1987 לגדוד 50 של הנח"ל המוצנח, ובשנת 1991 השתחרר וקבע את מושבו בקיבוץ בית הערבה יחד עם אשתו סיגל, בוגרת נח"ל מגרעין מצפה שלם, תזונאית ונטורופתית במקצועה. לזוג שלושה ילדים, תאומים ובת.

תומר אומנם גדל במרכז השוקק, אך תמיד התעניין בחקלאות. בתחילת דרכו בקיבוץ קיבל מספר חלקות קטנות לעיבוד, וזו הייתה בעצם ההתנסות הראשונה שלו בתחום. שנה-שנתיים אחר כך הגיע השותף,

אלי יעיש מנאות הכיכר, ויחד גידלו מלונים. לפני כעשור, בהמלצתו של צורי, בנו של יעיש, החלו לגדל גידולים אורגניים: בטטות, דלוריות ואבטיחים.

חשוב לציין שתומר היה מהחלוצים בבית הערבה שבבקעת הירדן שגידל פלפלים, תחילה כגידול רגיל, ובהמשך

הסב את כל בתי הצמיחה לאורגני. הוא המשיך להתקדם עם הגידולים האורגניים, עד שהגיעו לכ-200 דונם פלפל אורגני בבתי צמיחה. התוצרת שווקה בעיקר ליצוא לאירופה.

בשנה האחרונה גידל תומר 100 דונם של פלפל ו-15 דונם של עגבנייה באשכול.

תומר מספר שאמנם הכניסה לעולם הגידול האורגני לא התחילה מאידיאולוגיה, אך במבט שני התחבר לחקלאות האורגנית ולדרך הגידול הזאת. הוא מקפיד לעמוד בדרישות ובחוקים של הגידול האורגני, וכיום גידול לא אורגני, בו אפשר להתמודד עם מזיק באמצעי כימי, נתפס בעיניו כפשוט לגידול. לדבריו: **"אנשים לא מבינים מה זה אורגני, גידול אורגני זה עולם אחר לגמרי!"**

במהלך השנים היו הרבה הצלחות, אך גם התמודדויות, כמו התמודדות עם המזיק בעמוד הבא

לתשומת לבכם

כתובת הדוא"ל של הארגון השתנתה.

הכתובת החדשה והמעודכנת:

yafa@organic-israel.org.il

סייעו לו בהתגברות על המזיקים ובשמירה על החלקות האורגניות. הגידולים האורגניים בבתי הצמיחה בבית הערבה מוקפדים ומנוהלים על-ידי תומר עוזרי במקצועיות גבוהה, בחריצות ומתוך ענווה גדולה. **תומר הוא חקלאי למופת**, ובעיניי הוא מהווה דוגמה לחיקוי.

*אחא סנך טובכ ומזכחת אמארי ובני בית
ואל מלפחת בית הכרבה*

לא פשוטה עם מזיקים כגון כנימות ותרפיסים. תומר מספר ש"תקופה ארוכה נשכנו שפתיים בהתמודדות עם המזיקים, התעקשנו להמשיך עם האויבים הטבעיים ולא לרדת מהחקלאות האורגנית". התמודדות נוספת בגידול האורגני היא עניין ההזנה, שכרוכה בעלויות גבוהות במיוחד. בקיצור, אומר תומר: **"בגידול אורגני חייבים הרבה סבלנות ואמונה - בלעדיהם אי אפשר להצליח בגידול!"**

האמונה בחקלאות האורגנית, אורך הרוח וההתמדה שהנחו את תומר

קורס "יסודות החקלאות האורגנית" אלי אהרון

פתחו את הקורס מדריכי הארגון והח"מ, שכיבדו את מייסד החקלאות האורגנית בישראל, מריו לוי, בהרצאה הפותחת. הקורס כלל סיור במשקי חקלאים המגדלים אורגני.

בסיום הקורס חולק למשתתפים שאלון למשוב, שתוצאותיו הצביעו על שביעות רצון מלאה. מבחינתנו, הגענו למסקנה כי יש לפתוח קורס שנתי נוסף למתקדמים, ואכן כך נעשה ונצליח.

בחודש יולי 2015 קיימנו קורס נוסף, שבו השתתפו 27 חניכים מכלל המגזרים: חקלאים ועירוניים מרחבי הארץ.

הקורס כלל שלל נושאים: אידיאולוגיה, בריאות ואיכות סביבה, קרקע ומים, הגנת הצומח, תקנות החוק האורגני וביצוע הלכה למעשה. השתתפו בקורס מיטב המרצים, שכללו את מדריכי הארגון לחקלאות אורגנית, אנשי הפקולטה, אנשי משרד החקלאות, חברות הפיקוח וחקלאים ותיקים, בעלי ניסיון רב בתחומים שונים.

הכנס האורגני וביתן הארגון בתערוכת "פרש אגרו-משוב"

הכנס האורגני נחתם בסיור מהנה בתערוכה ובביתן הארגון לחקלאות אורגנית, במפגשים בלתי אמצעיים ומקדמים עם המבקרים בתערוכה. במקביל לכנס, כאמור לעיל, השתתף הארגון לחקלאות אורגנית בתערוכה בביתן משלו, יחד עם מציגים אורגניים אחרים, כדי להציג את החקלאות האורגנית הישראלית ואת המוצרים השונים הקשורים בה. בתערוכה לקחו חלק גם קניינים מרשת בולגרית גדולה, אשר הגיעו במיוחד כדי לרכוש תוצרת חקלאית אורגנית ישראלית.

תערוכת "פרש אגרו-משוב" התקיימה בתאריכים 23-24.6.15, בגני התערוכה בתל-אביב. התערוכה מתקיימת מדי שנה כבר 25 שנים, והפעם הפגישה כ-12,500 חקלאים, ספקים, קניינים, מנהלי רשתות ובעלי עניין שונים.

השנה קיבלנו במה במסגרת אירועי התערוכה וקיימנו את "הכנס האורגני בפרש אגרו-משוב 2015". צוות הארגון לחקלאות אורגנית וחקלאים אורגניים ותיקים וחדשים נפגשו והאיזו להרצאות מרתקות, שעוררו דיון פתוח והעלו נקודות חשובות.

ד"ר צחי סקלסקי, מנכ"ל חברת הפיקוח "אגריאור", סקר את התפתחות תהליך "התעדת התוצרת האורגנית" בישראל. צחי דיבר על מיצוב החקלאות האורגנית וייחודה, גם בהשוואה לחקלאות הקונבנציונאלית, והציע "לגשר על הפער" בין שני הענפים, תוך סימון החקלאות האורגנית כמובילה בחדשנות וביצירתיות.

ד"ר שירלי גזית, מדריכת הארגון לחקלאות אורגנית, העלתה את הסוגיות העיקריות העולות פעמים רבות בדו-שיח בין החקלאות האורגנית והקונבנציונאלית. בגישה המוריסטית, אך מבוססת, סקרה שירלי והפריכה מיתוסים נושנים ופיזרה כמה מסכי עשן. בנוסף הדגישה את מקומה של החקלאות האורגנית כ"חוד החנית הירוקה" של החקלאות, מערש קיומה ועד ימינו, וכמובן הדגישה את הצורך להמשיך ולהיות מובילי החקלאות ופורצי הדרך גם בעתיד.

לחיים אלוש ולמארגני התערוכה: תודה והערכה

ברצוננו להביע את תודתנו והערכתנו על הכנס והביתן של הארגון האורגני במסגרת תערוכת "פרש אגרו-משוב" בגני התערוכה בתל-אביב, לשנת 2015.

הכנס של החקלאים האורגניים, במסגרת התערוכה, תרם רבות הן לארגון והן לחקלאים הרבים שהשתתפו בו. תרוםתך להעלאת הרעיון האורגני לסדר היום, גם במסגרת העיתון "משוב", ראויה להערכה ולציון. אנו מקווים להמשיך שיתוף פעולה פורה.

בברכה,

אלי אהרון - מנהל האגף המקצועי הארגון לחקלאות אורגנית

עצות מקצועיות לעונה

הנחיות לעונה במטעים ובכרמים
זיהר טוגנדהפט, רפרנט מטעים והזנה

באמצע אוגוסט האחרון פקד את אזורנו גל חום נוסף, שבמהלכו נמדדו בכל הארץ טמפרטורות גבוהות מאוד עם עומס חום כבד עד קיצוני. בגלי החום של אוגוסט זה התקבלו ערכים קיצוניים. התופעה אינה שכיחה, אולם ניתן לציין את גלי החום באוגוסט 2010, שהיו קיצוניים אף הם, וכן את גלי החום ביולי-אוגוסט 1991. יחד עם זאת, יש לציין כי נשברו מספר שיאי טמפרטורה בגלי החום של אוגוסט 2015 (גל חום אמצע אוגוסט - עדכון, <http://ims.gov.il>). לאירועי חום קיצוניים כאלה יש השפעות שונות על הגידול והצריכה. פירות הקיץ מקדימים להבשיל, ויש גם פגיעה ממכות שמש המשליכה על ערך התוצרת. הנוטעים ממהירים לקטוף, והעודף בשוק משפיע ישירות על התמורה לחקלאי.

החום משפיע גם על פרוקי רגליים. רימות זבוב הזית נקטלות בחום, אבל זבוב הים התיכון מצליח למזג את עצמו ולהטיל. מזיק זה עלול לפרוץ בעוצמה כשיתקרר. עש האשכול פעיל בעוצמה רבה בכרמים, ואילו עש התפוח המדומה איחר להופיע, ולכידות ראשונות נראות רק עכשיו, בעת כתיבת שורות אלו. השנה כמעט שלא נראו נזקים של חכליל הרימון, בדרך כלל מזיק קשה ברימון. גם סס הנמר שינה את דפוס פעילותו. בזית רואים עדיין פעילות נבירה, אבל טרם נצפו הגחות משמעותיות. החום הקיצוני משנה את דפוסי ההתנהגות של החרקים, ויש לנקוט משנה זהירות ולהקפיד קלה כחמורה על אמצעי הניטור המתאימים לכל מזיק ומחלה.

אמצעי הגנת הצומח העומדים לרשות החקלאי האורגני מוגבלים. יש לפעול לצמצום האפשרות של מחוללי מחלות ומזיקים ליצור מחזור נזק חדש, על-ידי סניטציה קפדנית של הפרי או חלקי הצומח בהם מתרבה המזיק. לימוד והבנה של מחזור החיים של גורם המחלה או המזיק יאפשרו לחקלאי לפעול במקום ובזמן היעילים ביותר.

מעניין לעניין באותו העניין: בגיליון הקודם (יוני 2015) של "אורגני שלי", קרא מריו לוי לפיתוח שוקי יצוא ולהרחבת השוק המקומי. מרבית התוצרת האורגנית נמכרת בארץ ברצף הקונבנציונלי, מהחקלאי לסיטונאי, וממנו לחנות או לרשת המזון. אסתכן ואומר שמרבית צרכני התוצרת האורגנית הוכשים את מזונם ליד הבית, אך מיד שלישית או רביעית. הרחבת השוק המקומי, בנוסף על השוק הקיים, יכולה להיעשות דרך הקמת קואופרטיבים מקומיים למכירת תוצרת אורגנית מגוונת, בתוך אזור הגידול. מכירה זו יכולה להתבצע דרך שוקי איכרים או דוכנים מקומיים. משרד החקלאות, דרך חברת מעוף, תומך כספית בהתאגדות מסוג זה. המעוניינים להתארגן למכירה ישירה במתכונת "שוק איכרים", או רק ללמוד את הנושא, מוזמנים לפנות אל חבר הארגון, מומי גרתי, בטלפון 052-3201634.

המלצות הגנת הצומח בגני ירק ובבתי צמיחה
שירלי גזית ואיציק כהן, מדריכי ירקות אורגניים

1. השימוש באמצעים אגרוטכניים מפחית נגיעות במזיקים בבתי צמיחה:
שימוש ברשתות 50 מ"ש, הקיימות בכל סוגי המבנים, מפחית במידה רבה את הנגיעות במזיקים, ולכן חשוב לאטום את המבנים ולסתום כל חור במבנה.
המשך בעמוד הבא

דנמרק עושה זאת, ובגדול: ממשלת דנמרק משיקה תכנית אורגנית אמביציוזית

ממשלת דנמרק הודיעה לאחרונה, כי עד שנת 2020 תכפיל את שטחי הגידול האורגני, מהלך שיגביר את הביקוש למוצרים אורגניים. המטרה היא להגיע ל-15% סחר אורגני. כבר כיום, הסחר של שוק המזון האורגני בדנמרק הוא גבוה ביותר - 8%.

תכנית 67 הנקודות החדשה של דנמרק כוללת הגדלת המנות האורגניות המוגשות בסקטור הציבורי, כולל הגדלה של כמות הרכיבים האורגניים המוגשים ב-800,000 מנות המוגשות במעונות יום, במוסדות הממשלה ובבתי החולים.

דן יורגסון, שר החקלאות והמזון הדני, הצהיר כי כדי להשיג את המטרות האמביציוזיות שהוגדרו, הסקטור הציבורי חייב להוביל את הדרך לשינוי. הממשלה הקציבה 53.7 מיליון יורו לקידום התכנית, הכוללת בין השאר: העלאת יבולים, שיווק, מציאת זנים חדשים כמקור חלבוני ושיטת ליווי כספי לחקלאים.

המחלבה הדנית ARLA, המעודדת את התכנית, מדווחת כי המכירות למטבחי קייטרינג עלו ב-30% בין השנים 2012-2014. התמיכה באורגני עולה באירופה יחד עם הגברת האמון הצרכני. הממשלה מציעה הידוק של תקני היצוא והיבוא.

Food navigator - Caroline-Scott-Thomas - February 2015

הסקטור האורגני חייב לפרוץ את סטטוס הנישה

אמנם האורגני בעלייה ומגיע גם ללקוחות קונבנציונליים, אבל למרות זאת העלייה עדיין לא פרצה את מחסום ה-10%, וכדי לעשות זאת צריך להיות יצירתיים.

השיטות האורגניות הוכיחו את עצמן כפתרון לבעיות הגלובליות, כמו התחממות כדור הארץ ותזונה לקויה, אבל עדיין לא הצלחנו להפוך לתשובה המובנת מאליה.

הלקוחות כיום מחפשים: קיימות, נוחות ובריאות, וכל זה אפשרי בעזרת חדשנות.

האורגני מגיע לרשתות הדיסקאונט בגרמניה - ALDI. יצרני האורגני חייבים לצאת מקהילתם "הגרעינית" ולייצר הדדיות עם ארגונים קרובים, המקדמים אג'נדה בריאותית וסביבתית, כמו ב-FOOD DAY.

Ifoam - David Gould - April 2015

USDA חתמה על הסכם הדדיות עם שוויץ

הסכם ההדדיות בין USDA לבין שוויץ יאפשר סחר חופשי של מוצרים אורגניים בין שתי המדינות. בארה"ב 19,000 עוסקים אורגניים בשוק מכירות של 39 מיליארד דולר. השוק האורגני ללא ארה"ב הינו 35 מיליארד דולר.

במהלך שנות ממשל אובמה חתמה ארה"ב על 5 הסכמי סחר: EU, יפן, קוריאה, קנדה ושוויץ.

USDA - United State Department of Agriculture.

Release No. 0197.15 - July 2015

Contact: Sam Jones-Ellard (202) 660-2268

samuel.jones@ams.usda.gov

גבינות. העיזים רועות בטבע ומייצרות חלב משובח בטעמו ובעל ארומה מיוחדת.
 הגבינות מיוצרות בתהליך מסורתי, ללא שימוש בחומרים משמרים וללא תוספים כלשהם.
 את הבקר המגודל באותה שיטה מייעד צדק לבשר.
 בנוסף לכך מייצרת החווה דבש ושמן זית, למכירה למבקרים במקום.
 לדבריו, החיים בטבע יכולים היו להיות מושלמים יותר ללא ההתערבות הבריורקטית של המסד.

ענף מטילות בכישורית ובכרם בן זמרה

בתאריך 22.6.2015 יצאתי לסיור במשקים של מגדלי המטילות יחד עם הוותרני ד"ר נחום קוצר. ביקרנו בכישורית שבגליל המערבי וכן במשק שטיין במושב כרם בן זמרה בגליל העליון.

כישורית: תחילה ביקרנו ביישוב כישורית, שהינו כפר לבוגרים בעלי צרכים מיוחדים, החוסים במסגרת קהילתית וחברתית שמאפשרת להם להגיע לעצמאות מרבית בחייהם.

קיבלה את פנינו קרן, המרכזת את ענף הלול, והציגה בפנינו את פעילותה ופעילות תושבי כישורית במסגרת הלול האורגני במקום.

ככלל, כל הגידולים בענף הצומח והלול בכישורית הם אורגניים, המותאמים לסביבה ולנוף הטבעי בו שוכן היישוב כישורית.
 ביישוב שני לולים למטילות, האחד מכיל כ-1,700 עופות והלול השני מכיל כ-500 עופות.

הלולים בגודל זה מבחינת השטח, והלול המכיל 500 עופות משמש כניסוי, הבודק אם יש תוצאות חיוביות בנוגע לבריאות העופות והתפוקה שלהם יחסית ללול בעל אותו שטח, המאכלס פי 3.5 עופות.
 מבט ראשוני נראה כי אין כל הבדל בין שני

רשתות 50 מש לא חוסמות לגמרי את מעבר התריפסים, אך מפחיתות את כניסתם למבנה. אקרית אדומה נכנסת באופן פסיבי לתוך המבנים, ולכן חשוב לנקות את המבנה משאריות גידול ולהקפיד על כך שהעובדים ייכנסו למבנה כשהם נקיים.

2. כשבועיים לפני השתילה חשוב להקפיד על ניקיון המבנה והסביבה מעשבייה ומשאריות גידול קודם. כמו-כן, מומלץ לפני השתילה לרסס את המבנה (מתוך המבנה כלפי חוץ) בתכשירים שונים כנגד מזיקים, כגון תותח.

3. חשוב להימנע משתילה או מזרעה של גידולים שהובאו על-ידי העובדים הזרים, כיוון ששתילים אלו מהווים מקור להדבקה בוורוסים. אם לאחר כל זאת יש עדיין חרקים במבנה, מומלץ לרסס באופן הבא:

אקרית אדומה - שימוש באויב טבעי אקרית הפרסימיליס (אקרית טורפת),

שטיפה (קילוח) של הגידול במים ושמונים למיניהם, תמר טק, EOS, נימגארד.

כנימות עלה - גורמות לנזק ישיר, לפגיעה בצימוח וגם לוורוסים. מומלץ להשתמש באויב טבעי - צרעת האפידיוס (צרעה טפילית) ושימוש בריסוס של תותח (פירטרומ).

כנימות עש הטבק - הנזק נגרם בעיקר לעגבניות (וירוס צהוב האמיר), ולכן מומלץ להשתמש בזנים עמידים לוורוס זה. מומלץ לרסס אחת לשלושה ימים, לסירוגין, בנימקס 45 0.1% בשילוב 50PT 3% וכן ריסוס בתותח 0.5% בשילוב כנימת.

תריפס - תריפס הטבק ותריפס קליפורני הם שבעיקר גורמים לוורוסים (TSWV); אוכלוסיות גבוהות גורמות לשריטות ולעיוותים בפירות.

שימוש באויב הטבעי פשפש האורוס (פשפש טורף) וכן ריסוס בטריוסר בהמלצת פקח המזיקים.

אקרית העיוותים - בעיקר בפלפל ולעיתים גם במלפפון. טיפול במקדים נעשה באמצעות גיפור מקומי (גופרית לאיוד 99%).

כל זאת בגדר המלצה בלבד.

לנפ טובה וחם לנח

רשמי סיור בחקלאות האורגנית

אלי אהרון, מנהל האגף המקצועי בארגון לחקלאות אורגנית

חוות אלה - משפחת צדק, שומריה

בתאריך 14.6.2015 ביקרתי בחוות אלה הצמודה לקיבוץ שומריה שבמועצה האזורית בני שמעון.

חוות אלה הינה חווה משפחתית העוסקת בגידול עיזים ובקר בדרך טבעית לחלוטין. מדובר בחווה אורגנית מיוחדת במינה, שאינה עושה שימוש גם בחומרים המותרים בגידול האורגני.

יצחק צדק ורעייתו חיים וגרים גם הם בטבע, ניזונים ממוצרים אותם הם מגדלים בתחום החי והצומח וכמעט שאינם נזקקים לרכוש מוצרים למחיתם.

הם רחוקים מציוויליזציה, אינם מתערבים בבירורקטיה, ואף מכשיר טלוויזיה אין בביתם.
 צדק מגדל את העיזים לחלב ולייצור

הציגה פעם נוספת את יוזמתה לאגד ולארגן את מגדלי הגד"ש האורגני בארץ לצורך שיווק משותף ומאורגן, ראשית בסיוע ובתמיכה של הארגון לחקלאות אורגנית, בהקמת הבסיס לפעילות מאורגנת זו, עם אופציה וחשיבה לתחומי עשייה נוספים בעתיד. כפרויקט מודל הציגה שירלי את הגזר האורגני - איחוד מגדלי הגזר לפעולה בנושא השיווק, קביעת מחירי סף ושיתוף פעולה שיבטיח הישרדות הענף לשנים קדימה. חלק מהמגדלים ציינו נכונותם הכללית להתגייס לנושא יחד עם מגמה דומה, ה"מתעוררת" במקביל בענפי גידול מקבילים בממשק קונבנציונאלי. כמו-כן העלו המגדלים את הקשיים המקצועיים המגבילים את מיצוי פוטנציאל הייצור בענף: העדר טכנולוגיה ומערכת מו"פ תומכת, שיאפשרו למגדלים להעשיר את הידע בנושאים כגון גידולים נוספים במחזור גידולי הגד"ש, התמודדות עם עשבייה, התמודדות עם מחלות, הזנה חנקנית ועוד, כדי שיוכלו להתרחב ולהגדיל את רווחיות הייצור האורגני.

שאלות רבות "הועלו לשולחן" מקרב המגדלים, והדיון היה פתוח ויעיל. בהמשך סקרו המגדלים בקצרה, כל אחד בתורו, את פעילות הענף במשקם ואת תכנוניהם לעונה הבאה. נדברנו להיפגש שוב בקרוב, כדי לקדם את הנושאים שהועלו.

הפעילות המתוכננת היא מפגש מגדלי גד"ש ויום עיון נוסף בנושא הזנה. המפגש ייערך בסוף ספטמבר- תחילת אוקטובר באזור הדרום, במועדון לחבר בקיבוץ עלומים. הודעה מסודרת למגדלים ולחברי הארגון תופץ בהמשך.

יום איכות הסביבה בכנסת

יום איכות הסביבה התקיים בכנסת בסוף יוני. יום הסביבה מצוין אחת לשנה והוא פרי יוזמתם של הארגונים הירוקים, ובראשם ארגון הגג: "חיים וסביבה" (לו מצורף הקישור הבא: <http://www.sviva.net/:index.php>).

ביום איכות הסביבה ייצגו אותנו בכבוד אלי אהרון, מנהל האגף המקצועי בארגון, וד"ר שירלי גזית, מדריכת גני ירק וגד"ש. אלי ושירלי נכחו בדיוני ועדת הפנים והסביבה. בישיבה מרובת משתתפים זו הוצג

המשך בעמוד הבא

לולים אלו, ולדברי נחום קוצר הדבר נובע מכך שצפיפות העופות בלול הגדול אינה קריטית, ורמת הריווח בלול זה הינה אופטימלית. לכן, הריווח הגדול יותר בלול השני אינו מייצר הבדל משמעותי בתוצאות.

בלול מיישמים שימוש בחומרים צמחיים, למתן מענה לבעיות השונות, כמו "דמפרי" כנגד קרדיות וכן "ורמיסטופ" כנגד תולעים.

בנוגע לשיווק, משמש הלול שבו 500 עופות לצריכה מקומית בכפר, והביצים מהלול שבו 1,700 עופות נשלחים למכון מיון ברמות השבים, ולאחר אריזתם נשלחים לחנות "קסם הטבע" בכרמיאל.

לאחר שהודנו לקרן, לתומר ולאלירן על עבודת הקודש שהם עושים בכפר, המשכנו את דרכנו למושב כרם בן זמרה.

מושב כרם בן זמרה: קיבלה את פנינו בעלת משק הלולים האורגני, חנה שטיין, המנהלת את המשק באופן עצמאי בסיוע הבנים והעובד הצ'רקסי המסור רוסטוב.

חנה הציגה בפנינו את שני הלולים, זה הישן שמאחורי המשק והחדש המרוחק יותר, המשקיף על נוף הכרמים שבאזור אגם דלתון והרי הגליל.

כרם בן זמרה הינו מושב שהוקם בשנת 1949 בגליל העליון על-ידי קבוצת עולים מטורקיה, סמוך לעיר צפת, ושייך למועצה האזורית מרום הגליל.

הלולים במשק שטיין מכילים כ-6,200 עופות מטילות אורגניות, והביצים משוקות באמצעות "רמות השבים".

לחנה חלופות נוספות לפרנסה, ואנו מאחלים לה הצלחה.

פעילות בענפים האורגניים

מפגש מגדלי גד"ש צפון

מפגש מגדלי גד"ש צפון, "קלאב גד"ש", התקיים ביום שני, 10.8.15, במשרדי הגד"ש החדשים והמוארים של קיבוץ עין חרוד מאוחד. במפגש נכחו כ-20 מגדלים מכל האזור, וקיומו התאפשר תודות לעזרתו האדיבה של אופיר בשור מעין חרוד מאוחד. אופיר כונן לפני מספר עונות את הפורום המצוין הזה, כדי לאפשר מפגש ודיון בלתי אמצעיים של מגדלי גד"ש צפון בנושאים המעסיקים אותם. לאחר סבב נוכחות קצר, עדכן בני שמולביץ, יו"ר הארגון לחקלאות אורגנית, את הנוכחים בחדש בארגון ובפעילויות האחרונות בו: הקורס הקיצי של יסודות החקלאות האורגנית שהתקיים בקיץ וזכה למשוב מעולה ותשבחות מהמשתתפים בו, פגישה עם שר החקלאות כנציג החקלאות האורגנית, במסגרת מפגש השר עם נציגי ארגון מגדלי ירקות בנושא חוק ההסדרים ונושאים נוספים, מאמצי הנהגת הארגון לגייס משאבים לתמיכה במערך ההדרכה האורגנית בקרב גורמי ממסד שונים ועוד. שירלי גזית, מדריכת הארגון בתחום הגד"ש,

להכרה בחשיבות התחום שבלעדיו אין דבר - גידול תוצרת טרייה, איכותית וישראלית. הכרה בחשיבות החקלאות מקנה ותקנה לארצנו ביטחון תזונתי גם לדורות קדימה.

לשר להגנת הסביבה, ח"כ אבי גבאי, וליו"ר ועדת הפנים והגנת הסביבה, ח"כ דוד אמסלם, מסמך מדיניות שכותרתו: "ישראל ושינויי אקלים 2015". בנוסף הועלה בדיון מיוחד הנושא: "היערכות ישראל לשינויי האקלים". אלי ושירלי השתתפו גם בדיוני ועדת החינוך, שדנה בין היתר בקידום ערכים חברתיים באמצעות פרויקטים סביבתיים ובני קיימא. שירלי תרמה לדיון את "נקודת המבט החקלאית": הצורך המתבקש לראות בחקלאות ישראל חלק בלתי נפרד ומהותי מהסביבה הירוקה והמטופחת, המתחזקת על-ידי

חקלאי ישראל, לעיתים ללא הערכה מספקת מצד הציבור והממסד הישראלי. בנוסף ציינה שירלי דעתה בנושא העדר חינוך חקלאי מספק, כזה שיטפח את דור העתיד לקשר מחייב ואינטימי עם האדמה והארץ ויתרום

לחברי הארגון,

לפניכם רשימה של אנשי קשר חשובים, לשימושכם. אנו מבקשים להזכיר, שחשוב לעשות בדיקות עלים כל שנה בעונה המתאימה, בדיקות מים (למי שמשקה במים שוליים) וכמובן לבדוק את איכות הקומפוסט שאתם קונים.

מעבדות שירות שדה

מטלפון	איש קשר	מעבדה
04-9830214	משרד	נווה יער
050-5408081 054-5684969 04-6303451 04-6220060 04-6247630	אזור מרכז וצפון: יוני שוחט אזור דרום: יואב גולדשמידט משרד	חדרה
08-9928680	משרד	גילת
050-7550053 Nuritgamla@gmail.com	נורית בן הגיא	צמח

יצרני קומפוסט בארגון

טלפון	איש קשר	יצרן
050-6441180	סמיר פרג'	חב' קומפוסט הגליל
050-5247243	נדב מלר	קומפוסט קדרון
052-8723149	יוסי ביטון	קומפוסט העמקים
054-5640929	הושע גרנר	שדה אליהו

עוגת תפוחים אורגניים בדבש

אופן ההכנה:

1. מפעילים את התנור לחום של 170 מעלות.
2. מערבבים את היבשים: הקמח, הסוכר והקינמון, במיקסר/ביד.
3. מוסיפים דבש, טחינה, שמן וביצים, מערבבים במטרפה.
4. מוסיפים את הקפה ואת תפוחי העץ חתוכים לקוביות.
5. מניחים בתבנית משומנת.
6. אופים כ-40 דקות, עד שבבדיקה הקיסם יבש.

ניתן לשמור כמה ימים במקרר (עוגת הדבש אף משתבחת).

החומרים ל"תבנית אינגליש קייק":

- 130 גרם קמח מלא מנופה
- 50 גרם סוכר קנים אורגני
- 2 כפיות קינמון
- 170 גרם דבש
- 40 גרם שמן קנולה בכבישה קרה/ 20 גרם שמן קוקוס אורגני בכבישה קרה
- 40 גרם טחינה גולמית
- 2 ביצים בינוניות אורגניות
- שליש כוס אספרסו/ תה שחור חזק
- 2 תפוחי עץ אורגניים